

μας, για να έχω τίποτα καινούριο να τους μνήσω με τον καλό μας το Νουμά.

Είδα τα πρωτόβρατα χυνοπαράτα φορέματα με τις μακριές βενιγκότες και με τα χρωματιστά γελίκια. Είδα τα ολοκλήριμα ύσπρα, και τα μεταξόφρατα άχρά, καθώς και τα μαύρα μεταξωτά και τα τεύχια φορέματα, όλα με πλισσέδες και με φαρμαλάδες και με πολλά γαρμύντα, όπως και φέτος τα συνηθίζουμε!

Μά, είδα και τα καπέλλα! Τα μεγάλα καπέλλα, με τους άψηλους τετέδες και με τους πελώριους γύρους, φτιασμένα από τούλι, από τατέλα κι από κέντημα, και στολισμένα με τούφες από τριαντάφυλλα, με μεγάλα φτερά, άμαζόνες, και με φούγγους από διάφορες χρωματιστές κροδέλλες και βελούδα.

Ο πλατής τους γύρος, ο' άλλα είναι γεμμένος λίγο κάτω από μπροστά και σκιάζει χαριτωμένα το πρόσωπο που τα φορεί, και ο' άλλα, ανεβοκατεβαίνει στα πλάγια, σαν τα κύματα της θάλασσας, και δίνει στο κεφάλι και ο' διο το κορμί, ένα μεγαλειό, παρόμοιο μ' εκείνο που έχουν οι ζωγραφίες του καιρού του Λουδοβίκου δέκατου έχτου!

Κι άλλημε, όταν όλες οι γυναίκες, καθήσανε στα πάγκα και στο μπαλκόνι, νόμιζες πως τόσες ζωγραφίες άραδαστήσανε γύρο γύρο!

Πολύ όμορφες είναι οι Παριζιάνες, συλλογιστικά, μ' αυτά τα μεγάλα καπέλλα. Αλλά θα γράψω του Νουμά, για να τα φτιάξουνε ο' οι δικές μας, που έχουνε δά και φυσικά την ύμορφη κορμοστασιά!

Αρχίνασε η παράσταση! Ακούω και μιλάω στη σκηνή! Κοιτάζω! Τίποτα δέ βλέπω! Ένα πελώριο κινεέλλο μινής παχειάς κι άψηλής κυρίας που καθότανε μπροστά, μου σκέπαζε όλη τη σκηνή. Παραμερίζω λίγο, αλλάζω τη θέση του κεφαλιού μου, τίποτα! Στο πλάι της μπροστινής μου κυρίας, εΐτανε μια άλλη, λίγο κοντιότερη, με μεγάλο καπέλλο, που έβλεπε την άδεια θέση που έμνησε κοντά στο λαμό της πρώτης. Γέρονω από την άλλη μεριά, άλλος πλατής γύρος και μια μεγάλη άμαζόνα, με τυφλώνανε κι από κει! Απελπισιά! κι ως τόσο ακούονται όμιλλες απ' τη σκηνή, και το δράμα παίζεται, κι ο πατέρας με την κόρη του μαλλώνουνε, ο' η περιφημη τραγική πράξη γίνεται! ο' εγώ δέν είδα τίποτα! Και πέρασα όλη μου τη βροαδιά παλέβοντας να ιδώ καμιάν άκρίτσα της σκηνης! μα του κάκου! τα μεγάλα καπέλλα εΐταν εκεί μπροστά μου!!

Είναι πολύ όμορφα τα μεγάλα καπέλλα! και κά-

νουνε τις γυναίκες όμορφες σαν τις ζωγραφίες, μα για το Θεό, ός λυπηθούμε τους δυστυχισμένους που έρχονται στο θέατρο για να ίδουνε το δράμα, κι ός τα φορούμε μονάχα στον περίπατο και στις βίζτες!

ANNA K. ΞΕΝΟΥ

Η ΔΗΜΟΥΛΑ,

Στο φίλο μου το Φώτη Φωτιάδη, κι συγγραφέα του Γλωσσικού Ζητημάτου.

Κάθε τόπος, και ζάκονι, λένε.

Στην πατρίδα μου, το Κουκοχώρι, μια γυναίκα όσα όμορφη κι' αν είναι, για να πανδρεφθί και να λογαριασθί για όμορφη, θέλει δέ θέλει, πρέπει να ντυθί και να φτιασθί, σαν που το θέλει μια παληά παράδοση.

Σ' αυτή τη Κουκοχώρι, δηλαδή, έζούσε μια φορά κι' ένα καιρό, μια πλούσια και όμορφη άρχόντισσα, όνομαζόμενη Πανώρη, όνομα και πράμα, σαν να πούμε, μια πεντάμορφη νεράιδα για θεά, που διαλάλιπτηκεν η όμορφιά της. Άλλο δέν άκούς, στο Κουκοχώρι, παρά ρήμες, παρχμύθια και κατσάκια για την όμορφη Πανώρη. Άν καλωρωτάς, κανείς καλά καλά δέ ξέρει τ' ήταν στον καιρό της. Άψηλή, κοντή, παχιά, λιγνή, ξανθή, μελαχροινή; Μα οι καλοί Κουκοχωρίτες το βαστούν έκει:

—Μια ήταν η Πανώρη μας, στον κόσμο, κι' άλλη δέ μετάγινε!

Σ' αυτό άπάνω άλλην όμορφή δέν παραδέχονται μήτε άγνωρίζουν οι Κουκοχωρίτες, παρ' εκείνη της γιαγιάς τως κι' έπειδής και τη φαντάζονται, οι καυμένοι, δίχως να την καλοξέρουν, μη ρωτάς τί κάμνουν οι γυναίκες τως, λογιά λογιά καμώματα, για να της μοιάσουν τάχα και να γίνουν όμορφες κι' αυτές.

Και πρώτα πρώτα κάθε μια κοπέλλα, έχει χρέος να πηγαίνει στης Πανώρης την πηγή, να πίνει της Πανώρης το άθάνατο νερό. Αυτ' η πηγή δέν είναι και κοντά και εύκολη. Είναι βαθύτατη, και βέβαια, για να ναι φημισμένη, θάχε μια φορά νερό καθάριο και πολύ. Μα σήμερα η σίκα άνεβαίνει κατεβαίνει και για ν' άνεβάση μια γουλιά πρέπει να χύσης ύδρω και να πιής βουρκιές.

Έπειτα πρέπει με διάφορους χρωματισμούς να βάζη τα μαλλιά, τα μάτια της, τα χείλια της, τα μάγουλά της, όλα της. Οι Φτιασιδότες, που να πούμε οι διακάλισες της όμορφιάς τήνε μαθαίνουν, μια χαρά, να μην αφήκει τίποτα στη φυσική του την κατάσταση, να τα ψευτίσει όλ' άφ' την κορφή της ως τα νύχια της.

Μ' αυτές άντάμα έρχονται και οι Μοδίστρες κ' Έρωταριές. Οι πρώτες ντύνουν την κοπέλλα μ' έκτο λογιά παράξενα κουρέλια σαν να είναι μασκάρτα άποκορηάτικη. Οι άλλες της μαθαίνουν το ψιλό και το χονδρό το πέμμε, το βαρύ, το γλήγορο και τον άργό της όμιλλας τόνο, χείλια δυό τακίσματα, άνοιγοκλείσματα ματιώ, άγριες και ήμερες φωνές, κλαψίματα και άναστενχημούς.

Μ' αυτά και μ' άλλα, που θαρρούν που τάχεν η Πανώρη στον καιρό της, δέ θα βρής στο Κουκοχώρι μια γυναίκα που να είναι σαν που την έγέννησεν η μάντικα.

Κι' άλλοίμονο σέκείνηνα που δέ θελήσει να συμμορφωθεί!

Σ' αυτό λοιπόν το Κουκοχώρι ήταν κι' η δική μας η Δημούλα, κόρη του κίρ Χρόνη, κτίστη του χωριού και της Λαούλας, μιας καλής γυναίκας δουλευτάδισας.

Η μάνα της, γυναίκα χονδροκαμωμένη, δέν έπέρασε ποτέ της για όραία, μ' όλα τα φτιασιδια που της βάλανε. Η κόρη όμως, η Δημούλα, ήταν φυσικά καλοφτιασμένη κι' όμορφη.

Το πρόσωπό της έλαμπε σαν το καθάριο το φλουρί. Τα μαύρα τα μαλλιά της, κάθε τρίχα έδενε και μια καρδιά. Τα μάτια της τα άμυγδαλωτά εκόλαζαν παππά. Το σώμα της ήταν χαριτωμένο και λαχταριστό.

Μικρούλα η Δημούλα ήταν ζωρή και άνυπότακτη. Μεγάλωσε άλεύθερη μέσ' τα χωράφια και της ρεματιές, άπάνω στα βουνά και κάτω στάκρογιαλία, σαν πουλι πετάμενο, σαν ψάρι του γαλαού, σαν το δεινδάκι της ραχούλας που άφίνει να φουτώσει μοναχό του με τον ήλιο του και τον άγέρα του ο γεωργός.

Σάν γίνηκε κοπέλλα η Δημούλα, που θα πούμε πιά φαντίνα της πανδρειάς, της εΐπαν οι γονείς της:

— Έ! κορίτσι, ήρθεν ο καιρός που να κλ

κείνο πούλεγα, ότι η παράδοση κρατάει ζωντανές τις γλώσσες. Είναι μάλιστα όλος διόλου άσχετη μ' αυτό. Γιατί η πρώτη γενιά που μαθαίνει τεχνικά τη γλώσσα, που γίνεται φυσική στη γενιά την κατωπινή, την παίρνει κι αυτή και τη μαθαίνει απ' άλλου, απ' ανθρώπους, από λαό που για αυτόν είναι φυσική. Άς μάς έλεήσει λοιπόν ο κ. Σκιάς, ός μη φθονήσει που λέει κι ο Πλάτων, μόνο ός μάς δείξει που μιλιέται φυσικά, σε ποιά πόλη, σε ποιά χωριό, ή τουλάχιστο από ποιά τάξη ανθρώπων ή δέ επικρατέστερη διάλεκτος της έλληνικής, ή καθαρεύουσα, για να πάμε κι' έμεις, έκει να τη μάθουμε, ή αν δέν μπορεί να βρεί — άδύνατον γάρ — που μιλιέται φυσικά ή καθαρεύουσα, ός καταλάβει επί τέλους πως το άποτέλεσμα όλων του των κόπων και των μελετών, και της σοφίας, και της άστειολογίας και των άλλων πολλών και ποικίλων χαρισμάτων εΐτανε μια τρύπα στο νερό, όπη έν τω ύδατι, όπως θά λέγεται βέβαια έν τη δέ επικρατεστέρα. Στη γλώσσα έκεινο που η παράδοση πρώτα πρώτα στον άνθρωπο δίνει, και που δίνει σε κάθε άνθρωπο, είναι ίσα ίσα όσα με την καθημερινή, την ύλική ζωή σχετίζονται, κι αυτών η παράδοση πουθενά με την καθαρεύουσα δέ γίνεται, και για να το νοιώσει κανείς δέ χρειάζεται σοφία, φάνας να έχει αυτό ή ότα. Καταλαβαρίζομαι;

Όσα θέλει έκκερημ ή επιταχύνσεις και άδιαχώρητα κ' έλαστικές τάσεις άτμών και άκτίνας προσπτώσεως και άνακλάσεως, και λανθανούσας θερμοτήτας και πολώσεως φωτός και διπλής διαθλάσεως, ός μεταχειρίζεται ο φυσικός, όσα θέλει λοξώσεις έκλειπτικής και παραπλανήσεως φωτός και παραλλάξεως και κλονίσεως άξονος και ταλαντώσεως ο άστρονόμος, όλα αυτά τίποτα δέ σημαίνουνε για το ζήτημα μας, μπορούσαν να τα λέγανε και λατινικά και γαλλικά, όπως δά στην όπτική για της interference του φωτός όρος καθιερωμένος δέν υπάρχει. Αυτά λοιπόν δέ θα τα κοιτάζουμε; θα κοιτάζουμε αν το σπίτι λέγεται πουθενά οικία, —την οικίαν, αί οικία, —αν λέγεται το νύχι ο όνυξ του όνυχος, τός όνυξι — το κόκκαλο, όστούν, αν πουθενά το σκύλο τονέ λένε κύνα, ο κύων, του κυνός, τός κυσί — και λέμβον τη βάρκα — ή λέμβος της λέμβου, τής λέμβους — και θρυαλλίδα το φυτόλι, αν το παιδί το λένε πουθενά παιδα — ο παίς, τός παίσι, — ή παιδίον, αν καμιά μητέρα λέει πουθενά στο παιδί της «έσο φρόνιμον τέκνον μου» αντί «κάτσε φρόνιμα, παιδί μου» αν την κούνια τη λέει καμιά μάνα «λίκνον» ή «κοιτίδα» και το μωρό της νήπιον, το νήπιόν μου κοιμάται έν τω λίκνω. Έτσι ξέρω να μελετούν τα φαινόμενα κι όχι ψάχνοντας την ιστορία κ' έξετάζοντας τι γλώσσα

μιλούσαν οι Βυζαντινοί, οι Άλεξαντριανοί, οι Πελασγοί, οι Άρειοι, ο Άδάμ και η Εύα, οι πρόγονοι του Άδάμ και της Εύας. Και το έπιγεύρημα που φέρνει ο κ. Σκιάς (σελ. 25), ότι και σ' άλλες γλώσσες ύπάρχουνε ζεύγη ταυτοσήμων λέξεων ός κοίλια σπίτι» και τα παραδείγματα που άραδιάζει από την ίδια τη δημοτική, όσον γίδι κατσίκι... πέτρα — κοτρώνα (πέτρα και κοτρώνα δέν είναι καθόλου ταυτόσημα, ποίλου γέ και δέ κοτρώνα είναι μεγάλη πέτρα) δείχνουνε μόνο, πως έχει ο κ. Σκιάς και κάποιο άλλο σημαντικό χάρισμα που η ψυχολογία αόξύνοναν τονομάζει. Άλλο τίποτα δέ δείχνουν. Γιατί το γίδι και το κατσίκι λέγονται και τα δυό, ένω το ούς και το όστούν και ο όδοός και το ρινόμακτρον και η θριξ, πουθενά δέ λέγονται, ούτε τολμάει κανείς να τα πεί, παρ' έτσι γι' άστειό, γιατί αν τολμούσε να τα λέει και σοβαρά, δέ θάμενε σάπιο λεμόνι στον τόπο του.

Άστειαν τοίνυν, την δέ επικρατεστέραν ο κ. Κόντος κκλών, της άληθείας δέ που στοχάζεται.

Άπριξ δ', έγωγε ως έστιν ύμίν ιδείν, της των προγόνων φωνής έχομαι.

Έχομε όμως κι' άλλα να παρατηρήσουμε για την δέ επικρατεστέραν, φτάνει άρεξη να έχομε. Πράμα το τελευταίο δύσκολο, γιατί ποιάς έχει άρεξη να

κ' ἐσὺ στὸ σπῆτι μας καὶ νὰ σιγουρισθῆς. Νὰ πᾶς νὰ πιῆς τ' ἀθῆνατο νερὸ τῆς ἁμορφιᾶς καὶ νὰ φτιασιδοθῆς. Νὰ μάθῃς τὰ φερσίματα ποῦ πρέπει γιὰ νὰ πανδρευθῆς.

Ἄλλ' ἡ Δημοῦλα, φυσικὰ ἐλεύθερη καὶ ἀνυπότακτη, ἀγρόν ἀγόρασε. Τὴν ἔφτανε νὰ βλέπει στὸ πρεγᾶμενο νερὸ τοῦ ποταμοῦ τ' ὄρατιο προσώπὸ τῆς, νὰ μαζέβει ἀγριολούλουδα στὸν κάμπο καὶ νὰ τραγουδᾷ στοὺς λόγγους καὶ στῆς βρύσες μὲ τὰ πλάσανα.

Τὴ φυσικὴ τὴν ἁμορφιὰ καὶ τὰ παράξενα φερσίματα τί νὰ τὰ κάμει; Ἦταν ποῦταν ἁμορφὴ ἀφ' τὰ γεννησοφάσκια τῆς.

Ποιὸς θὰ τὴν πάρῃ, βρε παιδί μου, ἔτσι σὺν ποῦ εἶσαι; ἔλεγεν ἡ μάνα τῆς. Δὲ βλέπεις ποῦ ἀποτραβιούνται ὄλοι; Πῶς καμόνουνται πῶς δὲ σὲ βλέπουν; Ποῦ συγχιόνονται ὅταν σὲ δοῦν;

—Ἐγὼ, μανοῦλα μου, τῆς ἀπαντοῦσεν ἡ Δημοῦλα, μὴ σὲ μέλλει καὶ θὰ βρῶ μονόχη μου τὸν ἄνδρα μου.

Κι' ἀλήθεια, ἡ Δημοῦλα εἶχε κάποιο στὴν καρδιά τῆς. Τὸν τραγουδιστὴ τὸ Γιάννη, ἕνα τσοπανόπουλο, ἐλεύθερο καὶ ἀνυπότακτο ὡσὰν κι' αὐτὴ, ποῦ βόσκιζε τὰ γίδια τοῦ χωριοῦ, κι' ἐπαίξε τὴ φλογέρα του ὀλημερῆς στὰ κορφοβούνια καὶ στῆς ράχες τῆς ψηλῆς.

—Ἀκουσε Γιάννη, τοῦπεν ἡ Δημοῦλα, μιὰν ἡμέρα που καθόντανε μαζί στὰ χορταράκια. Σ' ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ σε κάμω ἄνδρα μου. Ἐγὼμα, σὺν ποῦ βλέπεις. Πέες. Μὲ θέλεις γιὰ γυναῖκα σου;

Ὁ Γιάννης ὁ τραγουδιστὴς δὲν ἤθελ' ἄλλο. Ἡ ρωνὴ τῆς, ἡ ματιά τῆς, ἡ κορμοστασιά τῆς τὸν ξετρελλαιναν ἀπὸ καιρὸ. Μὰ πῶς νὰ πάρῃ γιὰ γυναῖκα του μιὰ κόρη ἀρτικιδιώτη; Τί θὰ λειγὲν ὁ κύρης του κι' ἡ μάνα του καὶ οἱ Κουκοχωρίτες ὄλοι;

—Θέλω, βρε Δημοῦλα, καὶ τὸ καλοθέλω, τῆς ἀπάντησε. Μὰ εἴντε καυμένη καὶ ἐσὺ σὺν ὄλες τῆς κοπέλλες τοῦ χωριοῦ μας; νὰ σιαχθῆς...

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἡ Δημοῦλα θύμωσε καὶ τοῦπε.

—Ἄντε! Δὲν εἶσαι γιὰ μένα!..

Κι' ἔτσι θυμωμένη ἔφυγεν ἀπὸ μπροστὰ του σὺν ἀγέρας καὶ τὸν ἄφηκεν.

Ἀπέρασε καιρὸς.

Τὸ τί τραβοῦσεν ἡ Δημοῦλα, μέσα τῆς, ἀφ' τὸν καυμὸ τῆς, μεσ' τὸ σπῆτι τῆς κι' ἀπὸ τοὺς χωριανούς τῆς τοὺς Κουκοχωρίτες, εἶν' ἀνεκδιήγητο. Τί βάσανα, τί τιμωρίες, τί βρισιὲς καὶ τί κοροϊδιές!

Ὅμως τὸ βαστοῦτε πείσμα. Ὅσο ἐκλαιγε τόσο

κι' ἐπέσιμονε. Κι' ὁ Γιάννης ὁ τραγουδιστὴς δὲν ἔφεύγ' ἀφ' τὸ νοῦ τῆς. Ὅπου Γιάννης καὶ Δημοῦλα. Ἄρχισε κι' αὐτὴ νὰ τραγουδᾷ κάτι παθητικὰ τραγουδία ποῦ ἐράγιζαν τῆς πέτρες τοῦ βουνοῦ.

Ὁ Γιάννης τότε πικρῶντος ἔπαθε καὶ ἄκουγε. Καὶ ἄκουγε καὶ ἄκουγε κι' ἐξέχανε τὰ γίδια του καὶ τοὺς Κουκοχωρίτες μὲ κῦτὰ μαζὶ.

—Δημοῦλα! τῆς ἐφώναξε μιὰ μέρα μεθυμένος ἀπὸ τὴ γλυκειὰ τῆς τῆ ρωνῆ. Δημοῦλα, πάμε στὸ χωριὸ νὰ πανδρευτοῦμε...

Ἡ Δημοῦλα νίκησε. Δὲν ἔχασε καιρὸ καὶ ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ του καὶ τὸν φίλησε. Καὶ τότε τὰ φίλια στὸ φυσικὸ, τὸ ἄβαρτο τ' ἀχειλι καὶ τὸ μάγουλο, ἐπῆραν κι' ἔδωκαν. Ἐμπρὸς τραγουδῆ καὶ φλόγγερα, μπήκηνε κι' οἱ δύο τοὺς ἀγκαλιὰ μὲς τὸ χωριό...

Μὰ ποιὸς τὸν εἶδε τὸ θεὸ καὶ δὲ φοβήθηκε; Ὅσοι καὶ ὄλοι οἱ Κουκοχωρίτες ἦταν ἀρμηγεμένοι καὶ τοὺς περιμένανε. Καθὼς τοὺς μάτιασαν κι' ἀμέσως μπῆξαν τῆς ρωνῆς.

—Κτυπάτε! Προδοσιὴ! Ἐγκλημα!

Γυναῖκες, ἄνδρες, νέοι, γέροι καὶ προπᾶντων οἱ ἔλαινές ἐκαίνες οἱ Μοδίστες, οἱ Ἐρωταριῆς κι' οἱ Φτιασιδοῦστες, δόστου ξύλο καὶ βρισιὰ!

—Προδοῦτες; Ἐξω! Ἐξ' ἀφ' τ' χωριό!..

Ἄν δὲν ἦταν ὁ Γιάννης παληκάρι ἡ Δημοῦλα θὰ τανε χαμένη, σκοτωμένη γιὰ πνιγμένη. Μιὰ καὶ δύο, τὴ σήκωσε στὸν ὤμο του καὶ στὸ βουνοῦ.

*

*

Τώρα ὁ Γιάννης ὁ τραγουδιστὴς μὲ τὴν Δημοῦλα του πεντάρη πιά δὲ δύνουν γιὰ τοὺς χωριανούς τοὺς Κουκοχωρίτες καὶ τῆς μασκρατικῆς συνήθειες τοὺς. Ζοῦν ἐλεύθερα κι' ἀγαπημένα ἔξω ἀφ' τὸ ἄθλιο κῦτὸ τὸ Κουκοχωρι, στὸν καθαριὸ τὸν ἀγέρα καὶ στὰ χόρτα τ' ἀνθισμένα καὶ πολλῆς φρενῆς κι' αὐτ' οἱ Κουκοχωρίτες ἔρχονται ἀπὸ μακριὰ ν' ἀκούσουν τὸ ὄρατιο τραγουδάκι τοὺς.

Ἐπίσημο στεφάνι δὲν ἐφόρεσαν μὴδ' εἶχαν προξενήτρα καὶ κουμπάρο σὺν ἐσιμίζανε.

Μὰ ἔκαμν δύο ἁμορφὰ παιδάκια, τὴν ξανθὴ τὴ Ρῆμα καὶ τὸν Παραμύθη τὸ μελκχορινό, καὶ βέβαια θὰ κάμουν κι' ἄλλα.

—Κοῦ κου! Κοῦ κου! κύριοι, Κουκοχωρίτες!!!

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΦΥΤΙΑΝΗΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΛΑΜΗ

1

Κέντησε μου ἕνα μαντήλι,
Χρυσόχερα μου,
να τὸ βάζω στὸ λαιμὸ μου.
περιστέρα μου.
κάθε σκόλη θεὸ νὰ τῶχω
για καμάρι μου,
τὶ τὸ κέντησε ἡ Μπιμπέρω,
τὸ κανάρι μου.
Μ' ἂν παρόμοιο δώσης ἄλλου,
—ὄχ τρομάρα μας—
δὲ θ' ἄψω μιὰ γυναῖκα,
γιὰ κουμπάρα μας.

Βάθνηκες νὰ μὲ πεθάνης
μὲ τὴν κάρια σου
πάψε τὰ πικρὰ σου λόγια,
σώνουν τὰ φαρμάκια σου.
Δόστου ἕνα φίλι μελένιο,
ζαχαρένια μου,
εἶδεμὴ παπᾶς θὰ γένω.
νὰ βλογοῦ τὰ γένεια μου.
Κομματάκια θεὸ νὰ κάνω
τὴν κιθῆρα μου,
Κι ἂν κανέναν σὲ ζητήην...
νᾶχη τὴν κατάρα μου.

ΚΑΤΙΝ

Ο ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΑΡΩ

(Λάστα τοῦ δήμου Μυλωντος τῆς Γορτυνίας)

Ἦτανε μιὰ βολὰ κ' ἕναν καιρὸ ἕνα πολυαγαπημέν' ἀντρόγενο, ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μάρω. Ἀπὸ τῆμη πολλὴ τοὺς ἀγάπη, ἐπαρκαλεθῆκανε 'στὸ θεὸ νὰ τοὺς κάμη ἀστέρια. Καὶ ἀμέσως ὁ θεὸς τοὺς ἔκαμε ἀστέρια πολὺ λαμπερά, καὶ τὸ βράδυ ποῦ νυχτώνει τό να εἶναι 'στὴν ἀνατολή, τὸ ἄλλο 'στὴ δύση. Ἀλλὰ τὸν χειμῶνα εἶναι ὁ Γιάννος 'στὴν ἀνατολή, 'στὰ βουνά, καὶ ἡ Μάρω δυτικὰ, 'στοὺς κάμπους. Καὶ αὐτὸ γιὰ νὰ περᾶν πάντα καλὰ ἡ Μάρω τὸν χειμῶνα νὰ μὴν εἶναι στοὺς πάγους καὶ στὰ χιόνια, οὔτε τὸ καλοκαίρι 'στὴ μεγάλη κάψα.

Γι' αὐτὸ λένε καὶ τὴν παροιμία,

Ἡ Μάρω μένει 'στὰ βουνά,
κι' ὁ Γιάννος πᾶει 'στοὺς κάμπους.

ὅταν θέλουμε νὰ εἰπῶμε γιὰ κανένα πρᾶμα ποῦ γίνεται μὲ εὐχαρίστηση.

πολεμᾶει μὲ τὰ σωστά του νὰ ποδείξει πῶς ὁ ἥλιος λάμπει, πῶς ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶναι ἡ δὴ ἐπικρατοῦσα, πῶς ἔχει ὠραία ρωνὴ ὁ κ. ὄνος καὶ χάρι πολλὴ ὁ κ. Μισοριώτης, καὶ πῶς ὁ κ. Σκιας ἔγραψεν ἕνα γράμμα σοφὸν περὶ γλώσσας βιβλίον, πρᾶγμα δηλαδὴ αὐτοφάνερα ὄλα;

Ἄς ξεφυλλίσουμε καμιά κρίση ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ, Παλλείου, Ρουτσιναίου τὸ ἴδιο κάνει, κι ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ στῶν κριτῶν τὰ ὀνόματα. Φιλολόγοι πάντα οἱ κριταί, κι ὁ εἰσηγητὴς συνήθως. Πολὺ φυσικὸ. Κριτικοὶ ἀνάγκη καμιά δὲν ὑπάρχει νὰ εἶναι, ἀφοῦ καὶ ποιήματα δὲν ὑπάρχουν. Ἀνάγκη ὅμως νᾶναι φιλόλογοι, νὰ ξέρουν τὴν τῶν προγόνων ρωνὴν, τᾶπατα βᾶθη τῆς ἀρχαίας γλώσσας γραμματικῆς, καὶ τὰ τοῦ τῆς τῶν προγόνων ρωνῆς συνταχτικῶν δυσανάθετα ὕψη Κι ὁ λόγος τῆς ἀνάγκης, ὅτι ἔμμετρες θεματογραφίαι εἰς τὸ προσπελάζειν ὡς οἷόν τε τῆ τῶν προγόνων ρωνῆ, ὁ ἐστὶ τὸ τὴν καθρεῦσασαν γράφειν, ἦσαν τὰ χειρῶν γραφα ποῦστελιαν κάθε χρόνον στὸ διαγωνισμὸ οἱ στιχοπλέχτες. Ἐστελιαν οἱ στιχοπλέχτες, διαβάξαν οἱ κριταί καὶ διόρθωναν οἱ φιλόλογοι τὰ γραμματικὰ λάθη. Γιὰ τὸν κ. Σκιας, ἐπειδὴ ἔχει φοβερὸ παρατηρητικὸν ἔσως νὰ μὴ σημαίνει πολὺ αὐτὸ τὸ φαινόμενο, καὶ βέβαια περσότερη θὰ ἔχει σημασία τὸ

τί γλώσσα μιλοῦσε ὁ παππὸς τοῦ Ἀδάμ κ' ἡ γιὰ τῆς Ἐθῆς. Ποιητῆς, μ' ἄς εἶσαι καὶ σκουπιδιάρης, καὶ νὰ τοῦ διορθῶναι τὴ γλώσσα, νὰ κρίνει, μ' ἄλλα λόγια, ποῦ εἶναι τὸ σωστὸ τῆ γλώσσα, τῆς τῶν προγόνων ρωνῆς ὁ γνώστης, ὄχι γι' ἄλλο λόγο κανένα, παρὰ μόνον γιὰ εἶναι γνώστης τῆς τῶν προγόνων ρωνῆς, τὸ φαινόμενο αὐτό, κι ἂν εἴλπει κάθε ἄλλο, μόνον του εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ φανερώσει θεόλαμπρα σ' ἀνθρώπους ποῦ μποροῦνε νὰ καταλάβουν τί σημασία ἔχει ἕνα φαινόμενο, σ' ἀνθρώπους ποῦ δὲν εὐτύχησαν νάχουν τὸ παρατηρητικὸ τοῦ κ. Σκιας, ποῖα βᾶση ἔχει ἡ καθαρεύουσα. Στους παλιούς ὡς τόσο καιροὺς τὸ θεόφραστο, ποῦ δὲν εἶταν Ἀθηναῖος, τὸν διορθῶσε γιὰ κάποιο λάθος τὴν Ἀθήνα μιὰ γυναῖκα ποῦ ποιοῦσε μαύρη βρούδα κι ἄγρια ραδικία. Δὲν τὸ πρόσεξε ὁ κ. Σκιας τὸ χραχτηριστικὸ αὐτὸ τῆς καθαρεύουσας νάχει κριτήρια, ἔττω κι ὄχι σὲ ὄλα, τὴν ἀρχαία, ποῦ μπροστὰ του τσακίζονται ὄλα τὰ ἱστορικὰ καὶ τὰ παρανοητικὰ τοῦ βιβλίου του ἐπιχειρήματα, καὶ δὲν τὸ πρόσεξε γιὰ τὴν ἐργασία του, στὸ φᾶξιμὸ του, στραβὴ μέθοδος ἀκολούθησε, γιὰ τὴν προτίμησιν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν ἐξέτασιν, νὰ πιαστῆ ἀπὸ μιὰ γνώμη τοῦ Πάουλ ποῦ δὲν τὴν κατάλαβε, καὶ γιὰ τὴν νόμισε πῶς θὰ φωτιστῆ τὴν ἐρευνά του ἀπὸ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς

γλώσσας τῶν βυζαντινῶν. Εἶδε ὁ κ. Σκιας νὰ κυκλοφοροῦνε λέξεις ποῦ παραστᾶνουν τῆς ἐπιστήμης νοήματα, τῆς πολιτείας θεσμούς, ὄρους δικαστικούς, στρατιωτικούς, φιλοσοφικούς κτλ. λέξεις ἡ ἀπὸ τὴν ἀρχαία παρμέντες, ἡ σύμφωνα μὲ τῆς ἀρχαίας τῆ γραμματικῆ φτιασμένες ἀπὸ τοὺς λογίους, ποῖες ἀπὸ τὸ λαό, κι ἄλλη ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου δὲ βρῆκε, μόν' ἔφτασε στὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τῶν λέξεων αὐτῶν, ποῦ δὲν εἶναι τοῦ λαοῦ πλάσματα, ποῦ δὲν πρωτοβλάστησαν στὰ χεῖλια ἀπάνω, ἀλλ' ἀπάνω στὸ χαρτί, ἔφτασε, λέγω καὶ φημί καὶ ἡμί, στὸ συμπέρασμα ὅτι διίλεκτος ἡ καθαρεύουσα καὶ δὴ ἡ ἐπικρατοῦσα. Μὰ ἐξέλασε ὁ κ. Σκιας, μεθημένος καθὼς εἶταν ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν του, ὅτι δὲν εἶναι σωροὶ ἀπὸ λέξεις οἱ γλώσσες, ἀλλὰ ὄργανοι μὲ σύνταξιν καὶ μὲ γραμματικὴν, ὅπως αὐτὸ τὸ κολοκῆθι ποῦ λέγεται ἄνθρωπος δὲν εἶναι «θεῖον καὶ ἀνθραξ καὶ φωσφόρον καὶ ἄζωτον ἀτάκτως ἐρμιμένα», καὶ δὲν πρόσεξε ὅτι δὲν ἀρκεῖ γιὰ νὰ πεῖ πῶς μιλοῦ τὴν καθαρεύουσα τὸ νὰ μεταχειρίζομαι στὴν κουβέντα μου πολλάκις ὄρες λέξεις, ὄρους ἐπιστημονικούς κτλ. μὲ τὸν ἀρχαῖο τύπο, καθὼς δὲ θὰ πεῖ πῶς μιλοῦ γαλλικὰ ἂν, μὴ γνωρίζοντας πολλῶν πραγμάτων τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα, πολλῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων τοὺς ἀντιστοιχοῦ ἑλληνικούς, ἂν